

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Főter. Ide vagy a főmunkatárs ezimére intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előzetes díj:

Égész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyedévre 2 korona

Tanítóknak egész évre 4 kor.
fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-utca
1. szám a könyvnyomdában.
— Ide intézendők a kiadóhivatal
illető előfizetés, hirdete-
mény, nyilttér és egyéb felszó-
lalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petsor tér-
fogata 12 fillér.
Bélyegdíj minden beiktatás
után 60 fillér.

Nyilttér

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — **Hirdetést** csak a kiadóhivatal vesz fel.

Megyebizottsági közgyűlés.

— Rimaszombat, 1893. július 14. 15-én. —

Impozáns és valóban lélekemelő módon nyilatkozott meg ismét Gömörvármegye közönségének őseitől öröklött hagyományos nemzeti szelleme a f. hó 14-én végbement vármegyebizottsági nyári közgyűlésen.

Az a kitörő hazafias lelkesedés, mely megyénk törvényhatóságának hasonszelleme nyilatkozatait mindenkor kíséri, ezuttal, midőn a szabadelvű irányú indítvány mellett egy érdekben gazdag élet alkonyán levő nemes aggastyán szállott elsőnek síkra: valóságos viharos tüntetéssé vált, a mely elemi erővel diadalmaskodott a szíveken és az elméken.

Tudta, szíve bensejében átérezte a jelenlevő illustris közönség minden egyes tagja, hogy egy magasztos eszme: a szabadelvű szellemben való előhaladás mellett van hivatva a közgyűlés nyilatkozni, és e tudatban a nyilatkozat méltó volt ahhoz a megyéhez, mely előtt mindenkor a haladás szelleme világolt szövétnek gyanánt.

A közgyűlésen megyénk társadalma elitejének tulnyomó része megjelent. Ott láttuk a megyei tiszti-kar tagjain kívül országgyűlési képviselőink közül: Szentiványi Árpádot, Fáy Gyulát, Kubinyi Gézá, Bornemisza Istvánt és Putnoky Mórt; jelen voltak továbbá: Borbély László, Máriássy Andor, Fáy Barnabás, Markó Sándor, Sárközy Gyula, Ruthényi Béla, Kubinyi Aladár, gróf Serényi Béla, Hámos Zoltán, Molnár Lajos, Hámos Aladár, Máriássy Barna, Fáy István, gróf Almássy Arthur, Stefanesok Károly, Kubinyi Andor, Vajda Ferdinánd, Szentmiklóssy István, Hevessy Benedek, Marton János, Diószeghy Zsigmond, Tornallyay Árpád, Kubinyi Bertalan, ifj. Horváth László, Bazilidesz János, Szontagh Zoltán, Madarassy Gyula, Kubinyi Imre, Ossko Lajos, ifj. Czibur Imre, Prékopa Károly, Perjéssy László, Forgách József, Szentmiklóssy Aladár, Heinzelmann Alfréd, Ragályi Gyula, Szontagh Pál, Okolicsányi Gáspár, id. Hegyessy Sándor, Vrbjár Péter, Balogh Samu, dr. Kálchbrenner Hugo, Csabay Pál, Kuna Aurél, Okolicsányi Gyula, Szentpétery Géza, Knöpfler Károly, Scholtz Miksa; városunkból: Szabó György polgármester, dr. Szabó Samu, Baksay István, Nagy Ferencz, Mészáros Bálint, Barna Imre, Weisz Károly, Engel Adolf; Jolsváról: Bazilidesz Gusztáv polgármester; Dobsináról: Szontagh Béla polgármester, stb.

A közgyűlés lefolyásáról, gyorsírói feljegyzéseink nyomán, a következő részletes tudósítással számolunk be:

Elnökölő főispán Hámos László, ki riadó éljenzéstől üdvözölve lépett a terembe, szívélyesen üdvözli a nagy számban egybegyűlt megyebizottsági tagokat, s hivatkozva a megye hagyományos hazafias érzületére és mindenkor higgadt tanácskozásaira, a napirenden levő tárgyak elintézésére a közgyűlés osztatlan, hazafias figyelmét kéri, s ezzel a gyűlést megnyitottak nyilvánítja.

A napirend első pontja *Bornemisza* László, érdemes alispánunknak nagy terjedelmű jelentése volt, a vármegyei közigazgatás állapotáról. A megszokott gondokkal kidolgozott, nagyterjedelmű jelentést térszűke miatt közelebről nem ismertethetjük. Ennélfogva annak megemlítésére szorítkozunk, hogy a közgyűlés azt az állandó választmány javaslatához képest élénk helyesléssel tudomásul vette.

Napirendre került ezután a Ragályi Ferencz leköszönése következtében a megyei közigazgatási bizottságban üresedésbe jött hely betöltése. Az új tag a folyó 1893-ik évre, vagyis azon időre volt választandó, a meddig a kilépett tag megbízatása terjedt.

Elnökölő főispán a szavazatszedő bizottság elnökévé *Szentiványi* Árpád országgy. képviselőt, tagjaivá pedig *Diószeghy* Zsigmond és *Szontagh* Béla megyebizottsági tagokat, s végül jegyzőjévé *Máriássy* Gyulát kijelölve, kezdetét vette a jó fél óráig tartó szavazás.

Mielőtt a szavazatok összeszámolása végett a kiküldött bizottság visszavonult volna, olvastattott a napirend következő tárgyaként

Roffi *Borbély* László megyei bizottsági tagnak következő indítványa:

„Mondja ki vármegyénk közönsége határozatlag, hogy a főrendiház reformálását és végleges rendezését alkotmányunk, s állami jogéletünk fejlődésének biztosítása érdekében elkerülhetetlennek tartja és ohajtja, s e célból a törvényes intézkedések megtételére az országgyűlés képviselőházát feliratilag felkéri.“

Az állandó választmány javaslata az indítványra nézve a következő:

„A benyújtott ezen indítvány közhelyesléssel elfogadtatván, pártoló ajánlattal azon pótlás mellett, hogy a főrendiházban a törvényhatóságok képviseletéről is kellő gondoskodás történjék, a nagymélt. m. kir. kormány és a mélyen tisztelt képviselőház a főrendiház reformálása iránt megfelelő intézkedésre feliratilag felkérte határozatlag.“

Az indítvány indokolására első sorban az ősz

Roffi *Borbély* László, megyei közéletünknek eme puritán, s érdemekben gazdag alakja emelt szót, a következő ifjúi hévvel és lelkesedéssel előadott, zajos helyeslésekkel kísért magvas beszédben: „Tisztelt megyebizottsági közgyűlés! Az országos lapok köztudomás szerint bőven foglalkoztak az ügygyel, melyet az elmúlt megyebizottsági közgyűlés alkalmával szerencsém volt előterjeszteni. E szerint voltaképen elcsúszott a szükség annak, hogy én a tanácskozásunk tárgyává tett kérdésre tüzetesen kiterjeszkedjem, mindazáltal kötelességemnek tartom indítványom megokolására, habár röviden is, szót emelni.

En tisztelt megyebizottsági közgyűlés, azt tartom, hogy a szabadelvűséggel karöltve jár a haza és a nemzet iránt érzett odaadó szeretet és ragaszkodás. Azt tartom, hogy a szabadelvű törekvésekkel együtt jár és kapcsolatos az, amit Üdvöztünk oly szépen hirdett: t. i. a telebaráti szeretet. Azt tartom, hogy a szőnyegen forgó kérdésre nézve legtöbb irányelvű el kell fogadnunk a szentírás szavait: „Add meg Istennek ami az Istené, a királynak, a mi a királyé“, megtoldva azonban azzal: add meg a népeknek, a mi a népé. Az én indítványom nem a gyűlölethöz, nem az ellenséges érzületből ered, hanem ered azon magasztos elvből, hogy mindenki iránt egyforma érzülettel kell hogy viseltessünk. Elöttem indítványom megtételénél nem kiesínyes szempontok, hanem tisztán a közjó tekintete irányadó. A közjó az, a mely a mai főrendiházzal szemben minduntalan sérelmet szenved. Nem csak a főrendiháznak az egyházpolitikai kérdésekben követett magatartását és szavazását tartom én a közjóra nézve sérelmesnek, hanem személyes tapasztalatok révén állíthatom, hogy a főrendiház szelleme mindig ez volt. Az 1825-iki országgyűlésen, hol mint fiatal ember voltam szerencsés hallgatni a főrendek tanácskozását, magam voltam tanúja annak, hogy a nagy Széchenynek a haza javát célzó egyik indítványát mereven elutasították. Fájdalmas érzéssel fogott el mindnyájunkat, kivált mikor az elnöklő főherceg arra figyelmeztette a nemes gróft, hogy a kapitányi köntöshöz, a melyet viselt, nem illik az ily indítvány. A gróf elhallgatott, leült s másnap polgári ruhában jelent meg, így folytatva előterjesztését. A főrendek a javaslatnak ekkor is ellene szegültek, de elvégre is úgy végződött a dolog, amint most is reményem, hogy a haza javát célzó indítványokkal történni fog, hogy maguk a jobb belátású főrendek pártfogásukba vették a gróf nemes célját, s az ország boldogításán vele együtt munkálkodtak, sőt az indítványozó még a közlekedésügyi miniszter díszes állását is elérte, s mint ilyen, nemes gondolkodását, bő tapasztalatait Magyarország felvirágzására a maguk teljességében kifejtette. Hosszu időközön át tapasztalhattuk a főrendiház emez ellenszegülését az alsóház nemes intencióival szemben, tapasztalhattuk, sajnos, még akkor is, midőn a koronás király által trónbeszédében kívánt főrendiházi reform képezte tanácskozás tárgyát. Ily körülmények közt, midőn a jövő szabadelvű törekvéseivel szemben az ily ellenállástól mindig tartanunk kell, valóban indokolt szükségét képez a főrendiház reformálása; s előbb utóbb magának a főrendiháznak is be kell látnia, hogy a reformálás nemes és magasztos célja nem más, mint az ország javának előmozdítása.

Indítványom egyébiránt olyannak kívánom tekinteni, mint Pestvármegye hasonló indítványát, mely szerint a főrendiház tagjainak választására a megyék is befolyással bírjanak. A magyar nemzetnek sok jeles, nemes és méltó fia van arra, hogy a főrendiházban helyet foglaljon és a törvényhatóságok arra volnának hivatva, hogy ezeket választás útján a felsőházba bejuttassák. Ajánlom indítványom elfogadását.“

A meg-megújuló zajos éljenzés elhangzásával felszólt

Hevessy Benedek, volt függetlenségi párti országgyűlési képviselő, kinek figyelemmel hallgatott, lelkes, szép beszéde ekképen hangzott:

„Tekintetes megyebizottsági közgyűlés! Csak ritkán szoktam a tek. megyebizottsági közgyűlések becses türel-

mét igénybe venni és ha olykor-olykor mégis kikérem azt, teszem többnyire akkor, midőn oly tárgyak vannak napirenden, melyek részben az alkotmányosság szempontjából tárgyalandók. Az imént tett indítvány nekem ezuttal alkalmas ad arra, hogy a t. megyebizottsági közgyűlés becses türelmét ma is igénybe vegyem, s annyival inkább kikérem, mert ily fontos tárgyhoz minden indokolás nélkül csupán csak egyszerű szavazatommal való hozzájárulást a magam részéről elhibázott dolognak tartanám.

Mit tartalmaz ez az indítvány tek. megyebizottsági közgyűlés? Semmit mást, mint a főrendiház reformálásának egy a törvények keretén belül a kormányhoz és a képviselőházhoz intézendő feliratlal való kérését. En ezt elgondolnák nem tartom. Mielőtt azonban az ügyhöz hozzászólok, tisztába akarok jönni magammal: arra nézve, vajjon a főrendiház a multban és a jelenben megfelelő-e azon feladatoknak, a melyeknek betöltésére hivatva van. Ha a multa tekintek vissza, akkor határozottan nem kell felelnem e kérdésre. Senki sem tagadhatja, hogy a főrendiház a multa a reakciónak és a visszaesésnek volt támasza és előmozdítója. És ha a mai, Tisza által reformált főrendiház működését tekintem, habár nem sujtom is oly szigorú ítélettel, mint a régit, ki kell jelentenem, hogy a reakció még most is az uralkodó szerepet viszi benne. Amde én a főrendiháznak ezen baját most mellőzöm; nekem egészen más okom van arra, hogy a reformot szívből óhajtsam. És ez az ok a mai főrendiház helytelen szervezete. En olyképen óhajtom a reformot, hogy az lehetőleg a népképviselet elvére, mint alapra fektetessék. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a nép válassza a főrendiházat, nem akarom pedig nem azért, mintha a népet erre méltónak nem tartanám, hanem egyedül azért, mert a népek nincs módjában az ily fontos kérdések beható megvitatása. Azt sem akarom, hogy a kik az általuk viselt hivatal, vagy állásnál fogva tagjai a főrendiháznak, abból kirekesztessenek. De azt igenis határozottan kívánom, hogy ott a törvényhatóságok küldötteinek hely engedtessek. Engem ugyan a tapasztalat arra tanított, hogy a mostani reformokat inkább deformálnak lehetne nevezni, de ha azt látom, hogy minden törekvéssel szemben, mely bármint tekintetben haladást képvisel, a főrendiház merev visszautasító álláspontot foglal el, akkor leghelyesebbnek tartanám a főrendiház teljes eltörlését, illetve feloszlatását.

Ily szempontból indítatva én pártolom *Borbély* László t. barátom és bizottsági tagtársam indítványát, azon hozzáadással azonban, hogy a mennyiben az ő indítványában nem látom kifejtve a reformok kivételének közelebbi megjelölését, egy pótdítményt terjesztek be, kérve, hogy az indítványt ezzel együtt elfogadni méltóztassék.“

A beszédet követő riadó éljenzés lecsillapultával felolvastattott a pótdítmény mely ekképen hangzik:

„Tekintettel a tárgyalás alatt lévő indítvány azon hiányára, miszerint a főrendiház reformját csak általánosságban érinti, de nem említi a kivétel közelebbi módzatait, indítványozom, hogy az toldassék meg azzal, hogy a reformálandó főrendiházban a törvényhatóságok által választandó küldötteknek hely adassék.“

Erre következett a discussió fénypontja,

Bornemisza László alispánunk nagyszabású, ritka szóközi eloquentiával előadott, magas szárnyalású, következő beszéde:

„Méltóságos főispán ur; tekintetes megyebizottsági közgyűlés! Méltóztassanak nekem megengedni, hogy jól-lehet a szőnyegen levő indítvány immár két részről is megindokoltatott, indokoltatott azonban leginkább csak subjectiv tekintetekből, méltóztassanak, mondom, megengedni, hogy én különösen a vármegye, mint alkotmányos intézmény és az államjog szempontjából az indítványra, illetve az azzal kapcsolatos kérdésre nézve néhány megjegyzést tehessenek.

Államjogi szempontból a felső kamarát az államgépezet mérséklő intézményének tartják. (Általános helyeslés.) Ezt részéről tökéletesen helyeslem, aminthogy helyeslem azt is, hogy alkotmányos országokban a haladás, az átmenet a jelenből a jövőre bizonyos komolysággal, higgadsággal és megfontoltsággal történjék, bizonyos mértékig tartson. Azt azonban, melyen t. megyebizottsági közgyűlés, sem államjogi, sem alkotmányjogi, sem természetjogi szempontból nem lehet, nem szabad helyesnek találni, hogy a felsőház *kerékkötője* legyen az állam gépezetének. (Zajos helyeslés.) Ha a felsőház bármikor is fölléphet és merőben ellentétbe helyezheti magát a nemzet jogos, alkotmányos, törvényes törekvéseivel, akkor, miután azok közmegnyugvásra és államjogilag helyesen megvalósítottak: akkor a szabadelvű előhaladásnak, akkor a nemzeti hagyományaink által élénk tűzött ideális célok elérésének lehetősége egyszerűen ki van zárva! (Ugy van! Ugy van!)

Talán egy nemzet sincs egész világrészünkön, mely a maga hagyományaihoz, a maga ősi tradícióihoz nemzeti

szempontból oly odaadással ragaszkodnék, mint a magyar. Nemzetünk a multból öröklött intézményeket mindenkor hagyományos tisztelettel övezte, és minden államjogi törvényes intézkedésében az a törekvés vezérelte, hogy azokat a mult hagyományaihoz híven alakítsa át a kor kívánalmainak megfelelőleg. Nem esodálkozom tehát azon, ha azon dicső és nagy férfiak, a kik az 1848-iki szabad alkotmányt létrehozták és megteremtették, ezen átalakítás létesítéskor a főrendiházat átvették, ugy, miként azt régebbi alkotmányunkban látták. Nem esodálkozom azon, sőt helyeslem, hogy akkor, a midőn 1867 és 1868-ban újabb alkotmányos életünk fejlődött, a főrendiház alkatainak és szervezetének megváltoztatására nézve nem történt lépés. Nem esodálkozom ezen azért, mert mindazoktól, a kik visszaemlékezünk törvényhozásunk akkori tárgyalásaira és vitáira, bátran kérdezhetem, vajjon nem egyhangu jóváhagyással kísérte-e az akkori főrendiház mindazon törvényhozási intézkedéseket, melyek államjogunknak mai alapját megvetik? Mindnyájan tudjuk, hogy igen!

És én, mélyen tisztelt megyebizottsági közgyűlés, e tekintetben, egy hasonlattal élve, ugy vagyok, mint a szem a fény és árny hatásával szemben. Ha hosszu időn át megszokunk egy fényt, akkor a megszokás hatalma folytán nem tapasztaljuk, midőn beletékintünk annak káros hatását látó szervezetünkre. Nem tapasztaljuk, mert a mindennapi szokás szemünknek azt elviselhetővé teszi. De, ha a sötétből visszatékintünk a felénk ragyogó fényre, az már bántólag hat szemünkre; ha a sötét irányzatból a multnak szabad és fenkölt irányelveire visszapillantunk, az fájdalommal tölt el bennünket. — Nyiltan, őszintén ki akarom fejezni gondolatomat s az indokot, mely e kérdésben vezérel; nézetem szerint a főrendiháznak a legtöbbször nagyobb fontosságú politikai kérdésekben tanúsított magatartása nem okul, hanem csupán alkalmul szolgál a reform követelésére. — A hagyományos szellem, mely a szabad, előretörő iránynak régebben gátat vetett a főrendiházban, nem halt ki, csak szűnhetett. Hogy pedig ez többé ne történhessen, és a főrendiház csupán mérsékelt legyen a nemzet esetleg elhamarkodott törekvéseinek, de egyébként tartson lépést és pedig haladó lépést a nemzettel mindarra nézve, a mihez a nemzetnek törvényes joga van; e végből elkerülhetlen az, hogy annak mai szervezetén megfelelő módon változtassunk.

A főrendiház az eddigi részleges átalakulás mellett is a rendi képviselőket jellegét viseli. Az 1848-iki nagy átalakulásból folyólag a rendi alsó tábla a népképviselői alapjára fektetve, a jogfolytonosság és az állami szempont megkivánja, a főrendiház is összhangba hozzék a népképviselőkre fektetett alkotmánnyal. Messze túlterjedne esekély felszólalásom keretén és talán illetékeségi jogkörünkön is az, ha itt az átalakítás módozatait is discussio tárgyává tenném s bizonyos tekintetben irányt és módot jelölnek meg a kivétel tekintetében. Egyet azonban szükségesnek tartok és ez az, hogy a népképviselői rendszer a maga valódi alakjában valósitva legyen a reformálandó főrendiházban; hogy tehát a népképviselői alapon oda beválasztandó elemek ott megfelelő számban helyet találjanak. Minthogy pedig mindez ideig *köztörvényhatóságainkat* tartom a felvitájosodott és intelligens népakarat leghívatottabb kifejezőinek hazánkban, teljesen helyeslem az indítvány azon részét, hogy a köztörvényhatóságok által választandó küldöttek a reformálandó főrendiház tagjai közt helyt foglaljanak.

Egyebekben az indítványt a maga alakjában s főleg az általam hangsúlyozott, maguk államjogi intézményeinkből származó indokolással melegen ajánlom elfogadásra.

A mint a beszédet követő hosszantartó, viharos éljenzés véget ért, szót emelt

Szentiványi Árpád, országgyűlési képviselő, a következő lelkes és talpraesett szónoklatban:

„T. megyebizottsági közgyűlés! A napirenden levő indítványt hallva és annak sorsáról gondolkodva, önkénytelenül eszembe jut az egyszeri eset a muzeum igazgatójáról és egy alsóbbrendű tisztviselőjéről. — A tisztviselő bemegy az igazgatóhoz s így szól hozzá: „Katholikus vagyok, válok a feleségemtől, s tanácsot jöttem kérni, minek térjek ki, lutheranusnak-e, vagy kálvinistának? — Az igazgató ekkép felelt: „Tudja barátom, a katolikusok, ha már kitér, ugyis elveszítenek egy lelket, azoknak bizonyosan mindegy lesz, hogy minek tér ki. Ugy látom, hogy magának is mindegy, mert tölem kér tanácsot, így hát nekem is mindegy. De minthogy én is lutheranus vagyok hat tudja mit, legyen lutheranus.”

Igy vagyok én az indítvánnyal is. Az indítványtevő nem nyer vele semmit, ha a reform keresztül megy, tehát neki mindegy. — A főrendiház nem veszít vele, tehát neki is mindegy. Nekem is mindegy, fogadjuk hát el az indítványt.

En azonban kijelentem, hogy nem azon óknál fogva kívánom a főrendiház reformját, mert az egyházpolitika tekintetében az ismert módon szavazott. Hanem igenis kívánom azért, mert megvagyok győződve arról, hogy a jelenlegi főrendiház többségében nemesak ultramontán, hanem a legnagyobb mértékben aulikus. Ez az állapot nemzeti törekvéseinkkel legkevésbé sem egyeztethető össze, a minthogy a főrendiház mai szervezetében nem is a szabad nemzeti törekvéseket pártoló kormány alkotta meg, hanem összeállította a mai szabadelvűség Columbusa Tisza Kálmán, a maga alszabadelvűségével. Ez okból kívánom én a reformot, de ismétlem, nem azért, mert a főrendiház az egyházpolitikai kérdésben olyan álláspontot foglalt el; hiszen ma még magunk sem tudjuk, hogy e kérdésben magunk is mily álláspontra fogunk helyezkedni, mert a kormány javaslatait és céljait nem ismerjük. — En részéről őszintén kijelentem, hogy az esetre, ha az egyházpolitikai reformot úgy tervezik, hogy az 1868. LIII. t.-cz.-nek a gyermekek vallására vonatkozó szakasza eltöröltekik.

Egy hang: Másképp nem is lehet!

Szentiványi Árpád folytatva: Nemesak hogy lehet másképp, de kell is, mert ismétlem, hogy ha e szakaszt eltörölni akarják, akkor én az egyházpolitikai reformot határozottan ellenemzöm.

Az általam kifejtett okokból pártolom Borbély László t. barátom indítványát!

A nagy hatást keltett beszéd n. mi vitát provokált, amennyiben a szónok utóbbi kijelentése folytán

Kubinyi Géza országgyűlési képviselő sokoldalról élénk helyesléssel fogadott beszédében hangsúlyozta, hogy az említett törvényszakasz fentartásának semmi értelme nem lehet. Beszédének rövid tartalma ez: „Mélyen t. közgyű-

lés! Belátom, hogy a t. közgyűlés türelme igen sok irányban igénybe van és igénybe lesz véve, azért is nem kívánom a t. közgyűlés türelmét hosszasan próbára tenni. Nem volt szándékomban a tárgyhöz hozzászólni, mivel illetékesebb és leghívatottabb módon vita tárgyává tehető. — De az előttem elhangzott beszéd indokolása nem hanyag megjegyzés tételét kötelességemmé teszi. Hangsúlyoznom kell, hogy a t. előttem szóló mai nyilatkozata az egyházpolitikai reformok kérdésében a márcziusban tartott közgyűlésen elfoglalt álláspontjával határozottan ellentétben áll, mert akkor ily feltételhez a reformokat pártoló szavazatát nem kötötte. És részéről azon szilárd meggyőződésben vagyok, hogy a valláspolitikai kérdés csak úgy oldható meg helyesen és gyökeresen, ha minden vallásfelekezet aggyálait eloszlatja és minden vallásfelekezet sérelmeit orvosolja. En hiszem azt, hogy Gömörmegye hazafias, liberalis közönsége e kérdésben velem egy állásponton van, mert azt kizárólag szabadelvű szellemen, szabadelvű szempontból kívánja megoldani. En mint szintén lutheránus, figyelembe kívánom venni a katholicusok által felhozott sérelmeket is, és azokat teljes mértékben orvosolni, nem pedig mereven visszautasítani. Egyébiránt az indítványt a magam részéről elfogadom.

Elnöklő főispán erre, a kérdés feltételéről felmerült esekély differencia elintézése után, végre kimondta az egyhangulag lelkes éljenzéssel fogadott határozatot, mely az indítványt és az állandó választmány javaslatát magáévá teszi.

A napirend következő tárgya a belügyminiszternek egy nagy fontosságú rendelete volt, a közigazgatási járások székhelye és területének a kir. járásbíróóságok területi és székhelyeivel összhangba hozatala tárgyában.

A belügyminiszteri rendelet felhívja a törvényhatóság figyelmét azon körülményre, hogy szolgabírói jársaink közül három, t. i. a rimaszombati, rimaszécsi és a jolsvai nem felel meg a törvény azon követelményének, hogy a közigazgatási járások székhelyeinek a törvénykezői járások vagyis a kir. járásbíróóságok székhelyeivel egybe kell esniök. — E részben tehát indokolt előterjesztés tételére, illetve határozat hozatalára hívja fel a rendelet a vármegye közönségét, megjegyezve, hogy indokolt szükség esetére hajlandó az igazságügyi minisztériummal érintkezésbe lépni, a végből, hogy esetleg ne a szolgabírói járások székhelyei, hanem a járásbíróóságok székhelyei legyenek megváltoztathatók, illetve áthelyezhetőek.

Az állandó választmány javaslata e kérdésben leplezetlen nyíltsággal óhajta kifejezést adni annak, hogy a jelenlegi szolgabírói járások számát nem tartja kielégítőnek. Mindazonáltal ily nagyobb szabású terv kivételét és nagy horderőjű változások életbe léptetését most, midőn közigazgatásunk amugy is gyökeres átalakulásnak néz elébe; időszerűnek és célirányosnak nem tartja. Mielőtt tehát ez ügyben további intézkedések tétetnének, a belügyminisztériumhoz ily értelemben indokolt felterjesztés indítványozza.

A tárgyhöz első sorban szakszerű beszédben

Bornemisza László alispán szolt hozzá: „Igen fontos kérdés ez — ugymond a szónok — mely vármegyénk egyik legfontosabb belügyét a legközelebből érinti. Méltóztatassanak tehát megengedni, hogy beeses türelmüket ez ügyben is röviden igénybe vegyem. Az állandó választmány helyesen hangsúlyozza véleményében, hogy sem állami, sem autonóm megyei közigazgatási szempontból a jelenlegi szolgabírói járásoknak nemesak száma, hanem területi beosztása is helytelen. En tehát a helyes irányú rendezést egy állami, mint közigazgatási szempontból észszerűnek és indokoltnak tartom. De ahhoz már nem járulhatok, hogy ily rendkívül fontos ügy csak egy incidentaliter nyerjen elintézés, a nélkül, hogy egyrészt ezen elintézésrel való megelégedés tekintetében az illető érdekelték részéről biztosítva volnánk, másrészt a rendezés állandósága tekintetében bármintemü garantiáink lennének. Azt, hogy a rendezésnek amugy is számos kellemetlenséggel járó ügyén kétszer essünk át, először ezuttal, másodsor pedig a közigazgatás célbavett átalakítása alkalmával; a megvétel jogosan kívánni nem lehet. Anynyival kevésbé, mert köztudomásu, hogy az ily intézkedések alkalmával a kedélyek rendszerint igen felizgattanak. Ha kilátás nyujtatnék a minisztérium részéről arra nézve, hogy a most igényelt átalakítás gyökeres és állandó lesz; az esetben készséggel meghajolhatnánk e kívánság előtt, és az ily gyökeres rendezés munkájához azonnal is hozzá fognánk. Ez okból pártolom az állandó választmánynak itt előterjesztett javaslatát, annak teljességében. Indokoljuk feliratunk sajátos helyi viszonyainkkal, melyek a hirtelen rázkódtatást súlyos következmények nélkül meg nem tőrük, s fejtjük ki, hogy ha a jelenlegi helyzet eddigéig bevált, akkor a végleges és gyökeres rendezésig bizonyára szintén meg fogja tenni a szolgálatot. (Élénk helyeslés.)

Felszólt ezután figyelemmel hallgatott kerekded polemikus beszédben

Mariássy Andor a következőképen: Mélyen tisztelt megyebizottsági közgyűlés! Az állandó választmány által javasolt felirattal mitsem nyerünk. Nézetem szerint, tekintettel arra, hogy a végleges és gyökeres átalakítás kérdése előbb-utóbb aktuálissá és égetővé lesz, az előmunkálatokat már most folyamatba lehetne tenni, akkép, hogy az ügy alapos tanulmányozás és indokolt javaslatétel végett egy szűkebbkörű bizottságnak adatnék ki. Mert ha a minisztérium a rendeletben foglalt kívánsághoz ragaszkodnék, akkor a közben elmúlt idő amugy is veszendőbe menne. — Ha szerintünk az a panasz, hogy kevés a szolgabírói járás; akkor nem kellene a kérdést elodázni, hanem megoldását oly alapon, hogy a szolgabírói járások száma szaporitassék, legott kezdeményezni kellene. — Mert ha elodázzuk, azzal a szolgabírói járások kívánatos szaporítása is elodáztatik. Arra nézve helyeslem a felirat eszméjét, hogy kevésnek tartjuk a szolgabírói járásokat, de egyébiránt már most hangsúlyoznunk kell a minisztérium előtt, hogy az előmunkálatokat megkezdtük és e célból az ügy bizottsági tárgyalás alá volna vendő.

Kubinyi Géza rövid hozzászólása után, ki az állandó választmány javaslatát pártolta, a közgyűlés az állandó választmány javaslatát fogadta el.

Mielőtt a napirend következő pontjára a közgyűlés áttért volna, a közigazgatási bizottsági tagságra végbement szavazás eredménye hirdettetett ki. Beadott összesen 124 szavazat, melyből 108 esett **Fáy** Gyulára, a rimaszombati kerület országgyűlési képviselőjére, 14 **Molnár**

Lajos földbírtokosra, 2 pedig üres volt. Ennek folytán **Fáy** Gyula a közigazgatási bizottság megválasztott tagjává nyilvánítottatott.

A szavazás eredményének éljenzéssel fogadott kihirdetése után

Hámos László főispán *Molitórisz* Zoltán közigazgatási gyakornokot tanúsított kiváló buzgalma elismerésül és jutalmazásul a közgyűlés hangos éljenzése közt tiszteletbeli szolgabíróvá nevezte ki.

Élénk vitára adott alkalmat a megyei hitelszövetkezetnek ezután napirendre került ügye.

A kérdésben elsőnek szót emelt

Bornemisza László alispán, ki hosszabb, tartalmas beszédben ismertette a vármegyei hitelszövetkezet ügyének eddigi fázisait és azon szempontokat, melyek szerint a tervezett szövetkezetet megvalósítani óhajtanók. Kijelenti, hogy a mennyiben a közgyűlés óhajta, az alapszabálytervezet pontról-pontra felolvasható, vagy ó fogja főbb irányadó szempontjaiban az intézményt változni.

A szövetkezet székhelye természetesen a megyei székhely: Rimaszombat lenne; az alaptőke 100,000 frtban állapították meg, melyhez a megye, mint alapító tag a megyei magtár- és inségalapból veendő 20,000 forinttal járul hozzá és pedig akként, hogy ezen összeg fele része előlegesen az alakuláskor fizettetnék be, másik fele részben pedig részletekben, akként, a mint azt a többi alapítók befizetni kötelesek lesznek. Az intézmény célja a tökegyűjtés, de nem az alapítók részére és javára, mert ezek csupán 4% kamatjövédelmet élveznek az átengedett tőkék után, ellenben a szövetkezet tiszta jövedelme egy tartaléktőke alakítására fordítatik, mely midőn 25,000 frtra növekedett, megkezdődik az alapítási hozzájárulásoknak bizonyos százalékokban való visszafizetése. Tehát bizonyos idő mulva nem lesznek többé alapítók, hanem tulajdona lesz a szövetkezet a vármegyének és illetve a szövetkezettel kapcsolatban alakuló községi hitelszövetkezeteknek. Ennek természetesen nélkülözhetlen feltétele az, hogy a községi hitelszövetkezetek szerveztessenek, létesíttessenek, s épen ennek elősegítésére alakul meg a vármegyei hitelszövetkezet.

A tervezett szövetkezetben egyébiránt a vármegye részére minden lehető jog biztosítatik. Meg lenne adva a megye felügyeleti joga, a megye közönsége az igazgatóságban három taggal szerepelne, s részére a szavazatok egyharmada biztosítva volna. Alapal minden lényeges tekintetben a pestmegyei hitelszövetkezet vétetett, mely az ottani községi hitelszövetkezetekkel kapcsolatban minden tekintetben bevált.

Még egy körülményre óhajta szónok a közgyűlés figyelmét felhívni és ez az, hogy a hozandó határozatban kimondandó volna, hogy ha a magtár- és inség-alap a szövetkezetbe fektetendő tőkét nem nélkülözhetné, akkor a megye saját hatáskörében gondoskodnék az alapok kiegészítéséről. Lehetséges ugyanis, hogy a minisztérium a terve vett hozzájárulást csak ezen feltétel alatt fogja jóváhagyni. Egyébiránt az ügyet a legjobb lelkiismerettel elfogadásra ajánlja.

Mariássy Andor szolt ezután hosszasan a tárgyhöz, kifejtve, hogy ő a határozathozatalt most sem szükségesnek sem helyesnek nem tartja. Az ügy egyrészt legkevésbé sem sürgős, másrészt pedig azzal a megyebizottság egyáltalán nem ismerős. A fő nem az, hogy az ügy sürgősen intéztesék el, hanem az, hogy jól oldassék meg a kérdés. Ő a tervezetnek megfelelő számu példányban való kinyomatását óhajta, s ekkor, tüzetes tanulmányozás után az valamelyik jövő közgyűlés napirendjére tűzhető. Ami pedig az előtesszó által jelzett kérdést, t. i. az alapoknak szükség esetére leendő kiegészítését illeti, ahoz semmi esetre sem járulhat, mert az másképp, mint új pótdadó útján eszközölhető nem volna, s ő ezen új megterhelést el nem fogadja. Amint hogy ezen közgyűlés alakilag sem lehet feljogosítva egy a jövőben szükségesé váló pótdadó megszavazására.

Hozzászóltak még az ügyhöz többé-kevésbé terjedelmes felszólalásokban **Szentiványi** Árpád, **Gömöri Szontagh** Pál, **Hevessy** Benedek, **Kubinyi** Géza és **Török** Bálint, s végül határozatba ment, hogy **Mariássy** Andor indítványának elfogadásával a hitelszövetkezet tervezete és alapszabályai a házi pénztár terhére sokszorosítottassanak és a megyebizottsági tagok közt kiosztassanak.

Sorra került ezután az egészségügyi bizottság jelentése a **Helpan** felállítani szándékolt gyógyszerüzart ügyében.

A jelentés és annak nyomán az állandó választmány javaslata a felállításához kért engedély megtagadását indítványozta, ami **Bornemisza** László és **Mariássy** Andor felszólalásai után határozattá is lett.

Még két jelentékenyebb fontosságú ügy tárgyalatott az első nap délelőttjén.

Egyik **Jolsva** város képviselőtestületének határozata a katonai szállásberek utalványozása tárgyában.

Ez ügyben **Basilides** Gusztáv, **Jolsva** város polgármestere tartott szépen előadott s jól át gondolt hosszabb beszédet, melyben az ügy előzményeit és a városnak abban elfoglalt — szerinte jogos — álláspontját ismertette. Előadja, hogy a honvédségi intézmény behozatala alkalmával a megye területén **Jolsva** városa volt az egyetlen, mely a honvédség elhelyezésére áldozatkészségét felajánlotta. Ekkor egy fiók laktanyát épített, amely azonban később nem volt elegendő a honvédség számára és így, különösen ujonezozásokor szükségessé vált, hogy a katonaság egy része a lakosoknál szállásoltassék el fejenként 6 kr. megtérítése mellett. Később a honvédségi kintstár hozzájárulásával egy újabb épület emeltetett, azonban nem pótlaktanya ezimen, hanem a célból, hogy a lakosság a beszállásolás kényelmetlenségeitől megóvassék, a néhány kr. beszállásolási díj pedig, a mely a lakosságnak járt, a városnak fizettessék. Ezen eddigéig mindig ki is fizetett díjat igényli most a város, és inkább az ügy elhatalasztatást kéri, semmint felebbezés alakjában való felterjesztést, mert ez most, mikor a honvédség eltávolítása van célba véve, a város érdekeinek sérelmével járna.

Bornemisza L., **Kubinyi** G. és **Szentiványi** A. felszólalása után csakugyan ily értelmű határozat hozatott.

A másik tárgy **Bornemisza** alispán jelentése volt a megyei pénztárak tőkeállományából takarékpénztárban elhelyezett tőkebetéteknek értékpapirokba való fektetéséről, mely jóváhagyó elismeréssel tudomásul vétetett.

A közgyűlés többi tárgyairól tudósítást legközelebbi rendes számunkban közlünk.

Sincerus.

Felelős szerkesztő: Dr. KÁRMÁN ZOLTÁN.

Főmunkatárs. S. SZABÓ JÓZSEF.